

Jaarverslag 2025

Jaarverslag 2025

Inhoud

Vooraf	3
Werkzaamheden 2025	4
Overzicht claims 2025	6
Bodemdalingsprognoses en metingen	7
Overzicht toegetreden partijen	9

Jaarverslag 2025

Vooraf

In 2000 hebben de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en NAM de Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning Fryslân (CBAF) opgericht om onafhankelijk schade door bodemdaling door gaswinning af te handelen. In 2006 werd een definitieve overeenkomst gesloten na een interimovereenkomst, en in 2016 werd een soortgelijke overeenkomst met Vermilion Energy BV gesloten. De commissie voert beide overeenkomsten uit, die gelden voor het vaste land en de eilanden van Fryslân. De commissie bestaat uit onafhankelijke experts van verschillende disciplines en werkt op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten en technologie. Ze streven ernaar om de benodigde maatregelen en kosten voor schade door bodemdaling door gaswinning binnen redelijke termijnen vast te stellen en te compenseren.

De overeenkomsten uitgevoerd door de CBAF bieden burgers, instanties en bedrijven de mogelijkheid om zich aan te sluiten. Sinds juli 2020 moeten burgers en kleine ondernemingen met schade aan gebouwen zich wenden tot de Landelijke Commissie Mijnbouwschade (CM). Meldingen van gebouwschade die bij de CBAF binnenkomen, worden doorverwezen naar de CM. Voor andere soorten schade kunnen burgers, instanties en ondernemingen zich nog steeds melden bij de CBAF. Sinds de oprichting heeft de commissie diverse claims behandeld en adviezen en aanbevelingen gegeven die altijd zijn opgevolgd door de betrokken partijen. Dit werk draagt bij aan de afwikkeling van schade door bodemdaling door gaswinning in Fryslân.

Dit jaar heeft de CBAF weer vier vergaderingen gehouden. De belangrijkste onderwerpen dit jaar waren 1) het in 2022 gestarte gebiedsproces Dongeradielen, 2) opzet pilot om in beeld te brengen wat de invloed van en de schade door bodemdaling door gaswinning is in veenweidegebieden, 3) het in beeld brengen en vergoeden van schade aan steigers, kades en boothuizen in de haven van Burgum en 4) de jaarlijks terugkerende claims ten aanzien van exploitatiekosten van gemalen en bijdragen aan verbeterde regionale keringen door het waterschap.

In oktober 2024 heeft het Wetterskip de Nota Mijnbouw vastgesteld met enkele beleidsuitgangspunten waar wij als commissie van willen nagaan of deze uitgangspunten door ons handhaafbaar en uitvoerbaar zijn.

Dat betreft onder meer de uitgangspunten dat de waterpeilen niet meer mee zakken met de bodemdaling door gaswinning en het beleidsuitgangspunt dat elke centimeter bodemdaling door gaswinning er toe doet. Tot op heden werd voor het bepalen van schade een criterium van vijf centimeter bodemdaling gehanteerd. Deze maat werd aangenomen als richtlijn waaronder geen schade te verwachten is aan objecten. Voor zaken die met veiligheid te maken hebben, zoals waterkeringen, werd altijd al elke centimeter vergoed. Er wordt door de commissie onder andere gekeken naar het verlies aan volume en daarmee bergend vermogen in een bodemdalingsgebied. In samenwerking tussen het waterschap, Wageningen Environmental Research en de commissie wordt een methode ontwikkeld die het verlies aan berging rekenkundig bepaalt.

Ook heeft in 2025 een eerste bespreking plaatsgevonden over het vergoeden van de extra kosten voor de versterking van de primaire kering tussen Koehool en het Lauwersmeer die geraakt wordt door de bodemdaling. Verwacht wordt dat hier in 2026 verdere uitwerking aan gegeven zal worden.

In het afgelopen jaar hebben zich drie partijen, gemeente Súdwest Fryslân, gemeente Fryske Marren en een stichting inzake boothuizen aangesloten bij de overeenkomst. Dit betekent dat deze partijen eventuele schade als gevolg van bodemdaling door gaswinning via de door de provincie, het waterschap en de gaswinner overeengekomen procedure en randvoorwaarden zullen verhalen of reeds hebben verhaald op de veroorzaker van de bodemdaling; de gaswinner.

In 2025 heeft er een verandering plaatsgevonden in de samenstelling van de Commissie. Na de vergadering in juni is afscheid genomen van plaatsvervangend lid de heer ir. W.P.C. Zeeman. De heer mr. E.B. van Kalsbeek is door Wetterskip Fryslân benoemd als vervanger. De heer van Kalsbeek is oud-medewerker van het waterschap en heeft een juridische achtergrond. Hij is jaren actief geweest als coördinator mijnbouw binnen het waterschap en als zodanig zeer goed bekend met de problematiek.

Tot nu toe heeft de CBAF ongeveer € 26,5 miljoen aan schadecompensatie vastgesteld. Dit bedrag is door de verschillende mijnbouwbedrijven aan de partijen met schade uitbetaald.

K.A. Beks, voorzitter

Jaarverslag 2025

Taak van de Commissie

De commissie werkt zowel voor de overeenkomst met NAM als voor de overeenkomst met Vermilion. Deze overeenkomsten zijn bedoeld om schade door bodemdaling door gaswinning te regelen.

De taak van de commissie is om een goed geformuleerd en gedocumenteerd verzoek te beoordelen en een aanbeveling voor vergoeding van schade te doen. Een aanbeveling is een besluit van de commissie en is niet vrijblijvend. De gaswinbedrijven wordt opgedragen om het geld over te maken en voor degene die de schade claimt is het een definitieve beslissing. In een aanbeveling staat:

- Welke acties, werken of werkzaamheden nodig zijn om schade door bodemdaling door gaswinning te voorkomen, te beperken of te herstellen.
- Welke kosten NAM en Vermilion volgens de commissie moeten vergoeden, volgens de regels van de overeenkomsten.

Meer informatie vindt u op de website: www.bodemdalingfryslan.nl[1]

Werkzaamheden 2025

De commissie heeft in het kalenderjaar 2025 vier keer vergaderd.

Het grootste dossier dat de CBAF wederom in 2025 als ook de jaren daarvoor behandelde, is het gebiedsproces Dongeradeel. In 2025 werd de situatie voor Dongeradeel duidelijker en zijn de eerste schetsen van de te nemen maatregelen op papier gezet. Helaas is de voortgang minder dan verwacht. De oorzaak hiervoor is voornamelijk gelegen in de beperkte beschikbare capaciteit van hydrologen zowel binnen het waterschap als in de markt (advies- en ingenieursbureaus) en daarbovenop ziekte. Binnen het gebiedsproces wordt naast het bepalen van fysieke maatregelen gewerkt aan bijdrageregelingen. Deze regelingen betreffen onder andere het financieel bijdragen aan (her)drainage (regulier of anti-verziltings) en een compensatieregeling voor het gebruik van percelen voor waterberging in natte periodes. Om een gezamenlijk beeld te krijgen van de schade als gevolg van bodemdaling in het gebied wordt onderzoek gedaan. Eén van de onderzoeken in 2025 betrof het bepalen van de oorzaken van verzakken van drainagesystemen. Uit een landbouw enquête van de gebiedscommissie bleek dat meerdere agrariërs aangaven dat hun drainage onder water is komen te staan. De gebiedscommissie Dongeradielen heeft een marktpartij de opdracht gegeven om de oorzaak hiervan te onderzoeken. Het resultaat van het onderzoek is dat bodemdaling door gaswinning een bijdrage levert aan het onder water komen te staan van de drainage. Deze invloed komt volgens het onderzoek overeen met de in de het statusrapport 2020 van NAM aangegeven opgetreden bodemdaling door gaswinning in het gebied. Echter niet alle 'verdrongen' drainage kan door de bodemdaling door gaswinning worden verklaard. Geconcludeerd wordt in het onderzoek dat waarschijnlijk het oorspronkelijke aanlegniveau van de drainage en het toen aanwezige waterpeil het nu onder water staan kan verklaren. Deze aanleggegevens qua hoogte en uitvoeringsnauwkeurigheid bleken in de onderzochte gevallen niet meer te achterhalen.

De laatste stand van zaken van het gebiedsproces is te vinden op de projectwebsite <https://www.fryslan.frl/dongeradielen>.

Door Antea Group is een onderzoek in opdracht van gemeente Noardeast Fryslân uitgevoerd naar de extra gemaakte kosten als gevolg van bodemdaling door gaswinning in het gebied bij de vervanging en bouw van een vijftal bruggen over de Súd Ie en het verbindingswater (Nije Feart) naar Esonstad. De daaruit geconcludeerde gemaakte extra kosten zijn via de CBAF door NAM gecompenseerd.

Naast het noordoosten van Fryslân wordt ook op andere plaatsen gas gewonnen. De daardoor veroorzaakte bodemdaling kan, net als in het gebied Dongeradielen, vooral invloed hebben op de waterhuishouding in die gebieden. Dit raakt vooral het waterbeheer van het waterschap maar kan ook invloed hebben op water gerelateerde objecten zoals steigers, kades, oevers, aanlegvoorzieningen, boothuizen, ed. In 2025 is onderzoek gedaan naar het effect van bodemdaling op steigers, aanlegvoorzieningen en kades van een watersportvereniging in Burgum. Deze watersportvereniging heeft in 2008 reeds een compensatie ontvangen

Jaarverslag 2025

voor de extra kosten die gemaakt moesten worden voor hun objecten als gevolg van bodemdaling door gaswinning. Echter de in 2008 geldende prognose voor de te verwachten totale bodemdaling ter plaatse is ruim overschreden. Deze overschrijding is het gevolg geweest van uitbreidingen van de gaswinning in het gebied na 2008. De overschrijding van de toen gebruikte prognose gaf de vereniging een nieuwe grond om opnieuw een claim in te dienen. Daarnaast is onderzoek gedaan naar de invloed op ter plaatse aanwezige boothuizen met toebehoren. Voor het laatste trad een stichting op als vertegenwoordiger van verzamelde eigenaren van de overdekte ligplaatsen. Beide onderzoeken hebben geleid tot een claim die gehonoreerd is door de CBAF. De eerste is reeds in 2025 uitgekeerd, de tweede wordt begin 2026 betaald.

Zoals eerder in het jaarverslag van 2024 aangegeven zijn in het veenweidegebied van Fryslân er meerdere oorzaken voor bodemdaling. Enerzijds zakt de bodem door oxidatie van veenlagen door het waterbeheer van het waterschap, en anderzijds door gaswinning. Het waterbeheer heeft een veel grotere invloed op de bodemdaling dan de gaswinning. In 2025 is een onderzoek gestart waarbij de CBAF samen met het waterschap wordt gekeken hoe de bodemdaling door gaswinning in de veenweidegebieden gecompenseerd kan worden. Het onderzoek wordt inhoudelijk en procesmatig in opdracht van het waterschap begeleid door Arcadis.

Gemaal Flapevaart

In het kalenderjaar 2025 is bij CBAF één melding van een particulier binnengekomen met betrekking tot schade aan gebouwen. Echter het gebouw van deze particulier bevond zich niet in een door bodemdaling door gaswinning geraakt gebied. De melder is doorverwezen naar het Kennis Centrum Aanpak Funderingsproblematiek (KCAF).

Jaarverslag 2025

Samenstelling van de Commissie per 1 januari 2025

De Commissie bestaat volgens de overeenkomst uit vier deskundigen, waarvan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en het bestuur van Wetterskip Fryslân er elk één benoemen en NAM twee. Tevens is in plaatsvervangende voorzien. Vanaf mei 2025 is plv. lid de heer ir. W.P.C. Zeeman (lid 4) vervangen door de heer mr. E.B. van Kalsbeek, voormalig juridisch adviseur en coördinator bodemdaling Wetterskip Fryslân.

De samenstelling van de commissie was per 1 januari 2025:

Benoemd door de provincie	
1. K.A. Beks (Voorzitter)	Voorheen Projectmanager bij de provincie Fryslân
2. ir. S. Nurmohamed (plaatsvervanger voor 1.)	Nisa Nurmohamed Advies, voormalig sr. adviseur Hoogheemraadschap van Delfland en Rijkswaterstaat
Benoemd door Wetterskip Fryslân	
3. ir. Y.A.M. van der Meulen MPA MCM	Eigenaar van Destudyo Natural Aligning DNA, voorzitter van het bestuur NL2120, initiatiefnemer van SSWN en voorheen diverse directeursfuncties bij overheden.
4. Ir. W.P.C. Zeeman (plaatsvervanger voor 3.)	Geohydroloog; voormalig senior adviseur Water bij DLG
Benoemd door NAM	
5. Mr. R.J. de Roos (vicevoorzitter)	Voorheen associate general counsel bij Shell
6. Prof.ir. A.F. van Tol	Emeritus hoogleraar funderingstechniek TU Delft
7. J.K.G. van Heijningen (plaatsvervanger voor 5.)	Voorheen financieel manager bij NAM
8. Prof.dr.ir. J.W. van der Meer (plaatsvervanger voor 6.)	DGA Van der Meer Consulting bv en emeritus Professor Coastal Structures and Ports bij IHE Delft

Overzicht claims 2025

In onderstaande tabellen wordt aangegeven welke bedragen zijn betaald in 2025.

Ten laste van NAM

Verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Gemeente Noardeast Fryslân	NF11	Extra kosten 5 bruggen	€ 85.716,00
Provincie Fryslân	NF6b5	Declaratie proceskosten Gebiedsproces Dongeradielen 2025	€ 1.000.000,00
Wetterskip Fryslân	T23	Exploitatielast gemalen	€ 43.892,05
	WF24_1-2	Personeelskosten 2024	€ 35.434,92
	ALG1	Advieskosten WEnR 2024/2025	€ 7.865,00
			€ 1.172.907,97

Ten laste van Vermilion

Verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Wetterskip Fryslân	T23	Exploitatielast gemalen	€ 76.433,26
	WF24_1-2	Personeelskosten 2024	€ 47.501,66
	ALG1	Advieskosten WEnR 2024/2025	€ 7.865,00
	T36	Meerdere kadetrajecten	€ 383.882,68
WSV Burgum	T37	Steigers en kades watersportvereniging	€ 95.602,98
			€ 611.285,58

Jaarverslag 2025

De vier fases van een claim

Bij de afhandeling van claims kunnen veelal vier fases worden onderscheiden:

Fase 1 onderzoeksfase, planvoorbereiding

In deze fase worden de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning geïnventariseerd en worden zo nodig oplossingen ontwikkeld en afgewogen om schade te voorkomen of te compenseren. Voor deze oplossingen worden globale kostenramingen en tijdschema's opgesteld. Fase 1 eindigt met een principekeuze voor een van de mogelijke oplossingen.

Fase 2 uitwerking oplossing

Vervolgens wordt de definitieve situering bepaald, evenals vorm en afmetingen. Gedetailleerd (waterloopkundig en/of grondmechanisch) onderzoek vindt plaats. Onderzocht wordt welke vergunningen nodig zijn en welke procedures moeten worden doorlopen. Tijdschema's en kostenramingen worden verfijnd.

Fase 3 voorbereiding van de uitvoering

In deze fase zijn zaken aan de orde als grondaankoop, verkrijgen van vergunningen en opstellen van bestekken en contracten.

Fase 4 uitvoering

In de laatste fase vindt uitvoering van de oplossing voor deze claim plaats.

Al naar gelang de voortgang van de werkzaamheden in de opeenvolgende fases worden de gemaakte kosten na goedkeuring door de Commissie door NAM en Vermilion op declaratiebasis vergoed. De eindafrekening van een project of werk wordt verwacht binnen zes maanden na (eerste) oplevering.

Bodemdalingsprognoses en metingen

In de vergadering van 21 november 2000 heeft de Commissie voor NAM-winningsgebieden ingestemd met een programma voor hoogtemetingen. Dit programma geldt ook voor het aangrenzende gebied in Groningen. Dit betekent dat er minstens eens per vijf jaar een grote of uitgebreide hoogtemeting wordt uitgevoerd in de wingebieden van NAM, zo nodig aangevuld met een kleine meting tussendoor. De laatste meting vond plaats in 2023, met behulp van radarinterferometrie (InSAR) en waterpassingen. Voor Vermilion worden de hoogtemetingen uitgevoerd door waterpassingen. De frequentie van de metingen is vastgelegd in de meetplannen voor de verschillende winningsgebieden, gemiddeld één keer per vijf jaar. De metingen worden uitgevoerd door een extern meetbureau en gecontroleerd door SodM en TNO.

De Commissie baseert haar beslissingen op de meest recente prognoses voor toekomstige bodemdaling. Volgens de overeenkomsten moeten NAM en Vermilion, naast het uitvoeren van hoogtemetingen, ook nauwkeurige eindprognoses opstellen. Deze prognoses worden gemaakt op basis van historische metingen en modellering van het gedrag van de ondergrond door gaswinning. Hierbij worden de huidige en toekomstige gaswinningen meegenomen als input.

De meest recente metingen en prognoses voor de NAM-concessie Noord-Friesland zijn opgenomen in het NAM-rapport met kenmerk nr. EP202011201629, getiteld "Bodemdaling door Aardgaswinning, Nam-gasvelden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, Status Rapport 2020 en prognose tot het jaar 2080". Het statusrapport 2025, waarin de metingen van 2023 zijn verwerkt, wordt in maart 2026 verwacht.

Voor Vermilion geldt dat zij de prognoses opstelt op basis van de voorspellingen in de geldende winningsplannen in combinatie met uitgevoerde metingen. De meest recente metingen en prognoses voor de Vermilion concessies in Fryslân zijn opgenomen in het Vermilion rapport "Bodemdaling Statusrapport 2024 - Drenthe Overijssel Friesland", Versie 1, 6 juni 2024.

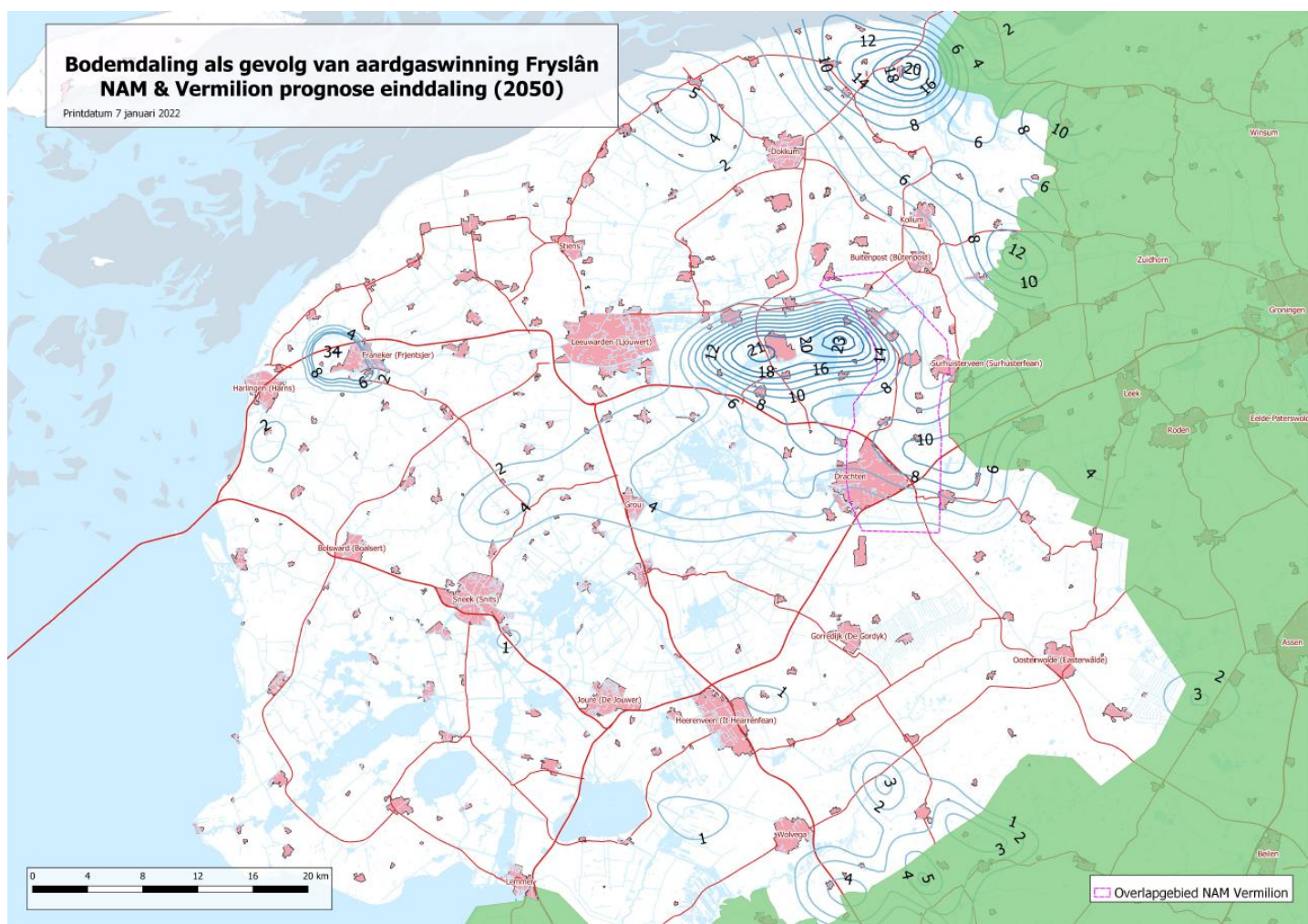
Jaarverslag 2025

Secretariaat

Aan de Commissie is een secretariaat toegevoegd. Secretaris van de Commissie is ir. ing. G.J. Steendam.

Het postadres van de Commissie is: Postbus 21, 9280 AA Harkema.

Het secretariaat is bereikbaar per e-mail: secretariaat@bodemdalingfryslan.nl, of via het contactformulier op de website.

Prognose bodemdaling door gaswinning 1974 – 2050

Bodemdaling in cm

Samengesteld op basis van door NAM en Vermilion Energy B.V. aangereikte gegevens, 2021

LET OP: Contourlijnen staan per 2 cm aangegeven
Van sommige velden staat de 1 cm contourlijn
aangeven om te voorkomen dat deze velden niet
zichtbaar zijn.

Jaarverslag 2025

Overzicht toegetreden partijen

Overzicht van de tot de Overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân, 2006 en Overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Vermilion Fryslân toegetreden partijen tot en met 2025.

jaar	partij	Overeenkomst	opmerking
2000	Gemeente Tytsjerksteradiel	NAM	interim overeenkomst
2004	Waterschap Noorderzijlvest	NAM	interim overeenkomst
2004	Gemeente Dongeradeel	NAM	
2006	Private onderneming	NAM	interim overeenkomst, vervolgens overeenkomst 2006
2006	Vereniging	NAM	
2006	Waterschap Noorderzijlvest	NAM	
2006	Gemeente Tytsjerksteradiel	NAM	
2011	SES (Smart Energy Solutions) / Tulip Oil	NAM	
2014	Gemeente Achtkarspelen	NAM	
2015	Particulier	NAM	
2017	Gemeente Franekeradeel	Vermilion	
2017	Vereniging	NAM	
2020	Particulier	Vermilion	
2020	Particulier	Vermilion	
2021	Particulier	Vermilion	
2025	Gemeente Súdwest Fryslân	Vermilion	
2025	Gemeente Fryske Marren	Vermilion	
2025	Stichting inzake boothuizen	Vermilion	